

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคหัวใจและหลอดเลือด และปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคหัวใจและหลอดเลือดของสตรีไทยมุสลิมวัยหมดประจำเดือน ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมการป้องกันโรค การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมการป้องกันโรค และแรงจูงใจด้านสุขภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สตรีไทยมุสลิมอายุ 40 - 59 ปี ซึ่งจัดเป็นภาวะใกล้หมดประจำเดือน ที่มารับบริการ ณ คลินิกวัยทอง และคลินิกนรีเวช ของโรงพยาบาลประจำจังหวัดใน 3 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีประชากรไทยมุสลิมสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ได้แก่ โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ โรงพยาบาลปัตตานี และโรงพยาบาลศูนย์ยะลา

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น ซึ่งมีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการคิดอัตราส่วนระหว่างจำนวนตัวแปรอิสระต่อจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1 : 40 ซึ่งเป็นการคำนวณกลุ่มตัวอย่างสำหรับการใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างมากพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้อ้างอิง (generalize) กับค่าประชากรได้ (Tabachnick & Fidell, 2001 อ้างตาม เพชรน้อย, 2548) สำหรับในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนตัวแปรอิสระที่ศึกษาทั้งหมด 5 ตัวแปร เมื่อคิดอัตราส่วนระหว่างจำนวนตัวแปรอิสระต่อจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1: 40 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 ราย

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติ ดังนี้

1. ไม่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด หรือโรคที่เกี่ยวข้องกับโรคหัวใจและหลอดเลือด เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน เป็นต้น
2. สามารถเข้าใจและสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ดี

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2549 จนครบ 200 ราย โดยเป็นผู้มารับบริการที่คลินิกวัยทองจำนวน 35 ราย และคลินิกนรีเวชจำนวน 165 ราย และได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงพยาบาล ดังนี้

ตาราง 1

กลุ่มตัวอย่างสตรีไทยมุสลิมวัยหมดประจำเดือนในแต่ละโรงพยาบาล (N = 200)

โรงพยาบาล	กลุ่มตัวอย่างที่ได้
1. โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์	50 ราย
2. โรงพยาบาลปัตตานี	60 ราย
3. โรงพยาบาลศูนย์ยะลา	90 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส โรคประจำตัว ระยะเวลาการหมดประจำเดือน สาเหตุของการหมดประจำเดือน ประวัติการได้รับฮอร์โมนเพศหลังหมดประจำเดือน การให้ยาคุมกำเนิด/ฮอร์โมน เหตุผลของการใช้ยาคุมกำเนิด/ฮอร์โมน การมีประวัติบุคคลในครอบครัวเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด ภาวะสุขภาพ การตรวจสุขภาพประจำปี และผลการตรวจร่างกายครั้งสุดท้าย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านการรับรู้และแรงจูงใจด้านสุขภาพที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจในพนักงานธนาคารของจิตหทัย (2542) ซึ่งสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดความเชื่อด้านสุขภาพของเบคเกอร์ (Becker et al., 1977) ซึ่งมีค่าความเที่ยงจากความสอดคล้องภายใน (internal consistency) โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.83 ประกอบด้วยคำถามจำนวน 38 ข้อ 5 ด้าน คือ 1) การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคจำนวน 10 ข้อ 2) การรับรู้ความรุนแรงของโรคจำนวน 8 ข้อ 3) การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคจำนวน 8 ข้อ 4) การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคจำนวน 6 ข้อ และ 5) แรงจูงใจด้านสุขภาพจำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง คำตอบนั้นตรงกับกรรับรู้ตามความเข้าใจของผู้ตอบมากที่สุด

เห็นด้วย มาก	หมายถึง	คำตอบนั้นตรงกับกรรับรู้ตามความเข้าใจของผู้ตอบ
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	คำตอบนั้นผู้ตอบรู้สึกไม่แน่ใจ
ไม่เห็นด้วย ของผู้ตอบมาก	หมายถึง	คำตอบนั้นไม่ตรงกับกรรับรู้ตามความเข้าใจ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ของผู้ตอบมากที่สุด	หมายถึง	คำตอบนั้นไม่ตรงกับกรรับรู้ตามความเข้าใจ

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดแต่ละข้อ พิจารณาดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

การแปลผลค่าคะแนนปัจจัยด้านการรับรู้และแรงจูงใจด้านสุขภาพโดยรวม และรายด้าน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบสอบถามทั้งรายด้านและโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดระดับคะแนนเป็น 4 ระดับ ด้วยวิธีการกำหนดอันตรภาคชั้น นำคะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุดหารด้วยจำนวนชั้นที่ต้องการ (ชูศรี, 2546) และกำหนดช่วงคะแนนดังนี้

คะแนน	ระดับการรับรู้และแรงจูงใจ
1.00-2.00	ต่ำ
2.01-3.00	ปานกลาง
3.01-4.00	สูง
4.01-5.00	สูงมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคหัวใจและหลอดเลือดที่ผู้วิจัยดัดแปลง จากแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจในพนักงานธนาคารของจิตหทัย (2542) และจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ประกอบด้วยคำถามจำนวน 31 ข้อ 4 ด้าน คือ 1) การออกกำลังกายจำนวน 8 ข้อ 2) การรับประทานอาหารจำนวน 9 ข้อ 3) การจัดการความเครียด จำนวน 9 ข้อ และ 4) การตรวจสุขภาพประจำปีจำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ดังนี้

ทุกครั้ง	ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	ปฏิบัติกิจกรรมนั้นสม่ำเสมอทุกวันหรือปฏิบัติ
บ่อยครั้ง	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนใหญ่หรือปฏิบัติ
บางครั้ง	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนน้อยหรือปฏิบัติเป็น
	ไม่เคยปฏิบัติ	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติกิจกรรมนั้นเลย

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดแต่ละข้อ พิจารณาดังนี้

	ข้อคำถามทางบวก	ข้อคำถามทางลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	4	1
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3	2
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	2	3
ไม่เคยปฏิบัติ	1	4

การแปลผลค่าคะแนนพฤติกรรมการป้องกันโรคหัวใจและหลอดเลือดโดยรวม และรายด้าน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบสอบถามทั้งรายด้านและโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดระดับคะแนนเป็น 4 ระดับ ด้วยวิธีการกำหนดอันตรายภาคชั้น นำคะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุด และหารด้วยจำนวนชั้นที่ต้องการ (ชูศรี, 2546) และกำหนดช่วงคะแนนดังนี้

คะแนน	ระดับพฤติกรรม
1.00-1.75	ต่ำ
1.76-2.50	ปานกลาง
2.51-3.25	สูง
3.26-4.00	สูงมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามปัจจัยด้านการรับรู้และแรงจูงใจด้านสุขภาพ และแบบสอบถามพฤติกรรม การป้องกันโรคหัวใจและหลอดเลือดไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม ความเหมาะสมของข้อความ และความชัดเจนในเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคหัวใจและหลอดเลือด 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญ

ชาญด้านพฤติกรรมสุขภาพ 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือด 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิที่นับถือศาสนาอิสลาม 1 ท่าน และพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในคลินิกวัยทอง 1 ท่าน (ภาคผนวก จ) หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เพื่อให้มีความชัดเจนของเนื้อหา และมีความเหมาะสมด้านภาษายิ่งขึ้น ก่อนนำไปทดลองใช้

การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปวิจัยด้านการรับรู้และแรงจูงใจด้านสุขภาพ และแบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันโรคหัวใจและหลอดเลือดที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจำนวน 20 ราย แล้วคำนวณหาค่าความเที่ยงจากความสอดคล้องภายใน (internal consistency) โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach' s alpha coefficient) แยกตามรายด้านและโดยรวมดังนี้ ดังนี้

	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
	20 ราย	200 ราย
1. แบบสอบถามปัจจัยด้านการรับรู้และแรงจูงใจด้านสุขภาพโดยรวม	0.76	0.76
1.1 การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค	0.79	0.80
1.2 การรับรู้ความรุนแรงของโรค	0.76	0.71
1.3 การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมการป้องกันโรค	0.77	0.71
1.4 การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมการป้องกันโรค	0.72	0.72
1.5แรงจูงใจด้านสุขภาพ	0.85	0.85
2. แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันโรคหัวใจและหลอดเลือดโดยรวม	0.73	0.81
2.1 การออกกำลังกาย	0.68	0.74
2.2 การรับประทานอาหาร	0.64	0.71
2.3 การจัดการความเครียด	0.66	0.70
2.4 การตรวจสุขภาพประจำปี	0.88	0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ขอนหนังสือแนะนำตัวจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ภายหลังได้รับการอนุมัติ ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าคลินิกวิทยทองและคลินิกนรีเวชของโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง เพื่อแนะนำตัว ชี้แจงรายละเอียดในการทำวิจัย และขอความร่วมมือในการรวบรวมเก็บข้อมูล

2. ขั้นดำเนินการ

2.1 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ประจำห้องตรวจเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการทำวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงทำการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามพร้อมทั้งอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามแต่ละชุดให้กลุ่มตัวอย่างทราบโดยละเอียด หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเองซึ่งใช้เวลาคนละประมาณ 30 - 45 นาที กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจข้อคำถาม หรือมีข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อความในแบบสอบถามสามารถสอบถามจากผู้วิจัยได้ทันที

2.3 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาในการอ่านแบบสอบถาม เนื่องจากสายตาไม่ดี ไม่ได้นำแว่นตามาดู หรือไม่สามารถอ่านแบบสอบถามได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยเป็นผู้อ่านแบบสอบถามตามข้อคำถามให้กลุ่มตัวอย่างฟัง และให้ตอบทีละข้อไปจนจบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำเครื่องหมายลงในแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่างได้แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย และแจ้งสิทธิในการปฏิเสธหรือยอมรับในการเข้าร่วมการวิจัยว่า การเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างในการที่จะปฏิเสธหรือเข้าร่วมโดยไม่มีผลกระทบบใด ๆ ต่อการรักษาพยาบาล หากกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างการสัมภาษณ์ หากเกิดความรู้สึกอึดอัด หรือคับข้องใจ สามารถสอบถามปัญหาจากผู้วิจัยได้ตลอดเวลา หรือหากเปลี่ยนใจในการเข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิยุติการเข้าร่วมการวิจัย และสามารถถอนตัวจากการวิจัย

ได้ตลอดเวลา หรือขอยกเลิกข้อมูลที่ได้ให้ไว้ และชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าข้อมูลที่ได้ทั้งหมด จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ จะไม่มีชื่อของกลุ่มตัวอย่างปรากฏในงานวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม (ภาคผนวก ก)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่ามัธยฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการรับรู้และแรงจูงใจด้านสุขภาพ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ทั้งรายด้าน และโดยรวม
3. วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคหัวใจและหลอดเลือด โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ทั้งรายด้าน และโดยรวม
4. วิเคราะห์อำนาจในการทำนายพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคหัวใจและหลอดเลือด โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นต่อน (stepwise multiple regression)